VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

# Kuntatalous

## Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2027-2030

UNNA HEIMBERG, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
LAURI PIIRAINEN, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
HALLINTOVALIOKUNTA
5.5.2026

# Epävarmuus ja eriytyminen varjostavat kuntataloutta

- Kuntatalouden tilanne heikkeni edelleen vuonna 2025, mutta tilanne oli kuitenkin parempi kuin kuntien talousarvioissa ennakoitiin.
- Kuntien taloustilanteet vaihtelevat voimakkaasti, ja kuntakentässä on nähtävissä sekä taloudellista että toiminnallista eriytymistä.
- Hallituksen uusilla toimenpiteillä on sekä kuntataloutta vahvistavia että heikentäviä vaikutuksia. Uusien päätösten jälkeen valtion toimenpiteiden vahvistava vaikutus on n. 40 milj. euroa v. 2027 ja keskimäärin n. 130 milj. euroa v. 2028-2030.
- Kuntatalouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino edellyttää tasapainottamistoimien jatkamista.
- Kuntatalouden jatkonäkymiin liittyy myös runsaasti epävarmuustekijöitä.

# Kuntatalouden tilanne keväällä 2026

- Kuntatalouden tilanne jatkoi heikkenemistään vuonna 2025, mutta heikentyminen oli pienempää kuin talousarvioissa oli ennakoitu.
  - Heikentymisen taustalla oli erityisesti toimintakulujen voimakas kasvu ja verotulojen lievä väheneminen.
  - Toimintakulujen kasvua ja verotulojen vähenemistä selittävät mm. TE-palvelujen ja rahoituksen siirto kunnille vuoden 2025 alusta sekä yleinen heikko talouskehitys.
  - Toisaalta valtionosuudet kasvoivat noin 20 prosenttia (rahoitus te-palveluiden järjestämiseen ja etuusmenojen kasvun kompensaatio).
- Kuntien vuosikate heikkeni noin 410 milj. eurolla 2,85 mrd. euroon riittäen kuitenkin kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Myös tilikauden tulos heikkeni, mutta säilyi 0,76 mrd. euroa positiivisena.
- Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa mittaava toiminnan ja investointien rahavirta jatkoi heikkenemistään ollen -0,84 mrd. euroa negatiivinen, minkä seurauksena lainamäärä kasvoi 0,83 mrd. eurolla lähes 20,2 mrd. euroon.
- Kuntakohtaisesti tarkasteltuna negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä väheni kahdeksaan (vuonna 2024 niitä oli 11) talouden heikkenemisestä huolimatta
  - Erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien arviointimenettelyn kriteerit ovat mahdollisesti täyttymässä kahdella uudella kunnalla vuoden 2025 tilinpäätösarvioiden mukaan. Lopullinen määrä varmistuu myöhemmin keväällä lopullisten tilinpäätösten valmistuttua

# Pidemmän aikavälin tarkastelussa vuosikate kohtalaisen hyvä vuonna 2025

euroa/asukas

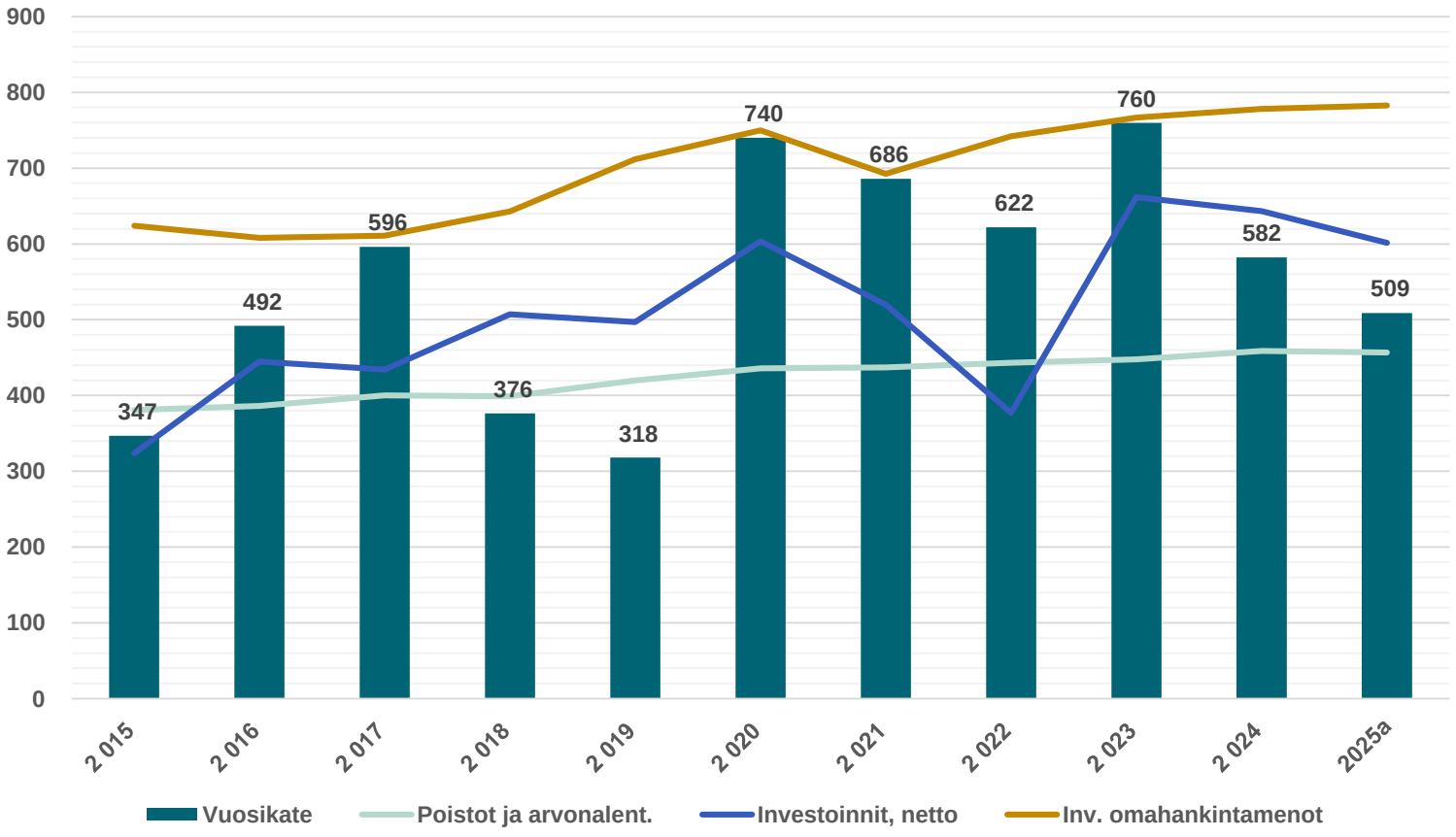


Vuosikate riitti poistoihin, mutta jäi selvästi alle nettoinvestointien.

Investointimenot, brutto, olivat vuoden 2024 tasolla, mutta investointihyödykkeiden luovutustulojen (myyntien) kasvu vaikutti siihen, että nettoinvestoinnit vähenivät lievästi.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan investointimenoja, joista vähennetty saadut rahoitusosuudet.

# Keskeiset kuntataloutta koskevat linjaukset

- Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2027-2030 sisältää useita kuntatalouteen vaikuttavia linjauksia, joista VM:n hallinnonalaan kuuluvia mm. seuraavat:
  - Peruspalveluiden valtionosuuden indeksikorotukseen kohdistuva vähennys korotetaan 1 %-yksiköstä 2,8 %-yksikköön, mikä kasvattaa valtionosuuden vähennystä 33 milj. eurosta 93 milj. euroon. Kohdennus on kunnille tasasuuruinen €/asukas.
  - Keväällä 2025 päätettyä 75 milj. euron valtionosuussäästöä jatketaan pysyvänä niin, että kuntien valtionosuudesta vähennetään noin 2 %. Vähennystä ei tehdä niiden kuntien valtionosuuteen, joiden valtionosuus on negatiivinen.
  - Peruspalvelujen valtionosuustehtäviin useita muutoksia, mutta hallitusohjelman ja voimassa olevan valtionosuuslain mukaisesti uusissa ja laajenevissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia
  - Kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitus jatkaa normien keventämisen ja tehtävien tarkastelun ohjelmaa, jonka tavoitteena on karsia kuntien toiminnan ja tehtävien mitoitusta ja toteutustapojen yksityiskohtaista sääntelyä. Lisäksi hallitus päätti kevään 2026 kehysriihessään käynnistää selvityksen 50 norminpurkuesityksistä. Osa esityksistä koskee kuntien toimintaa.
  - Hallitus päätti kehysriihessä 2026 jatkaa uuden alueellisen matkailijaveron lainvalmistelua. Veron käyttöönotosta päättäisi kunta itse ja verotulo ohjautuisi kunnalle. Kunnat voisivat ottaa veron käyttöön vuoden 2028 alusta.

Päätösperäisten toimien vaikutus kuntatalouteen kehyskauden aikana, milj. €

| | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 |
|---|---|---|---|---|
| Vaikutus kuntien tuloihin | 171 | 184 | 113 | 106 |
| Vaikutus kuntien menoihin | 132 | 44 | -15 | -21 |
| **Nettovaikutus kuntatalouteen** | **39** | **140** | **128** | **127** |

# Kuntien valtionapuihin osoitetaan 5,8 mrd. euroa vuonna 2027

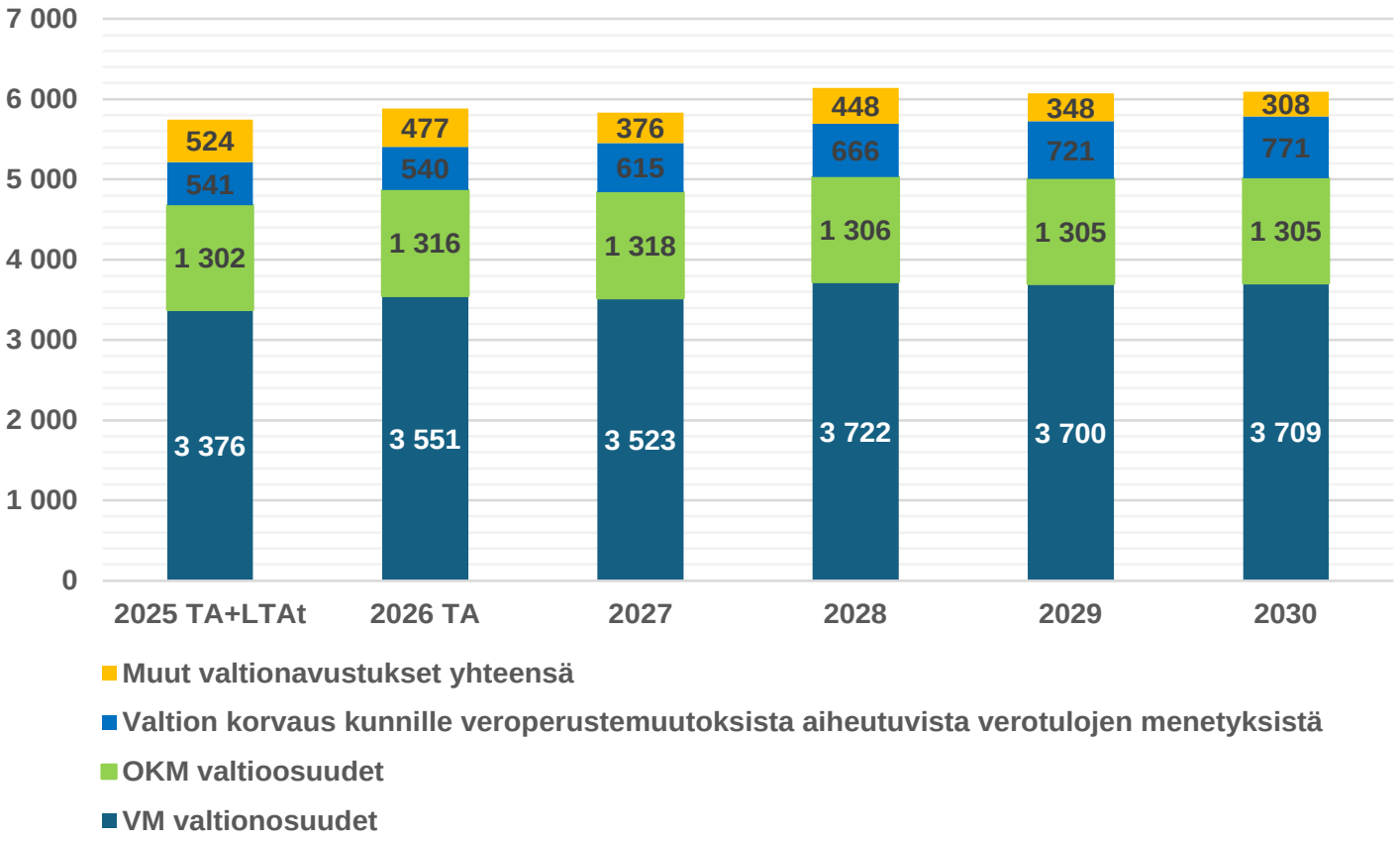


Laskennalliset valtionosuudet ovat vuonna 2027 noin 4,84 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,62 mrd. euroa ja muut valtionavut 0,38 mrd. euroa.

Kehyskauden lopussa vuonna 2030 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuuksien osuus on 5,0 mrd. euroa.

# Kunnan peruspalvelujen valtionosuus 2027-2030

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,5 mrd. euroa. Valtionosuus nousee kevään 2025 valtiontalouden kehyspäätökseen verrattuna noin 45 milj. euroa. Vuoden 2026 talousarvioon verrattuna valtionosuus pienenee noin 28 milj. euroa.
- Valtionosuutta kasvattavat vuonna 2027 valtionosuudessa huomioitavat kuntien uudet ja laajenevat tehtävät, indeksikorotus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus:
  - Valtionosuustehtävien muutokset lisäävät valtionosuutta noin 52 milj. eurolla
  - Vuoden 2027 indeksikorotus (3,5 %) nostaa valtionosuuden tasoa noin 116 milj. euroa.
  - Vuoden 2026 tarkentunut kustannustenjaon tarkistus lisää valtionosuutta noin 59 milj. euroa. Arvio vuoden 2027 kustannustenjaon tarkistuksesta on 22,3 milj. euroa.
- Valtionosuutta laskevat perustoimeentulotukimenojen kasvu, indeksijarru ja valtionosuuteen tehtävät vähennykset:
  - Perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuus on kasvanut noin 121 milj. eurolla edellisvuoteen verrattuna.
  - Hallitusohjelman mukaisesti kuntien peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava vähennys, joka alentaa valtionosuutta vuoden 2027 tasossa 33,2 milj. euroa. Vuodelle 2027 indeksikorotukseen tehtävä vähennys korotetaan kehysriihessä päätetyn mukaan 2,8 prosenttiyksikköön, mikä vähentää valtionosuutta vielä 60 milj. euroa.
  - Osana julkisen talouden sopeutustoimia valtionosuutta vähennetään 75 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen. Kehysriihessä päätettiin vähennyksen jatkamisesta niin, kuntakohtainen valtionosuuden vähennys on noin 2 %. Vähennystä ei tehdä jos kunnan valtionosuus on negatiivinen.

# Valtionosuustehtävien muutokset 2027-2030

- Kevään 2026 kehyspäätökseen valtionosuuden tasossa on otettu huomioon kokonaan uusina tehtävämuutoksina:
  - Kotoutumispalveluiden uudistaminen ja rahoituksen kokoaminen yhteen kanavaan
  - Työvoimapoliittisen avustuksen käyttöönotto
  - Kotoutumistuen takuuajan säätämisestä aiheutuvat vaikutukset
- Lisäksi valtionosuuteen vaikuttavat jo aiemmin päätetyt tehtävämuutokset

Vuosina 2027-2030 voimaan tulevat valtionosuustehtävien muutokset, euroa

| VALTIONOSUUDEN MUUTOS, € | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 |
|---|---|---|---|---|
| Kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen (57 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat) (HO2023) | -2 150 000 | | | |
| Oppimisen tuen uudistaminen (HO 2023) | 2 694 000 | | | |
| Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuden kiristyminen (HE 40/2018 vp) | | | | 39 000 000 |
| Kotihoidontuen Norjan malli (HO 2023) | 500 000 | 1 800 000 | 2 200 000 | 800 000 |
| Koto-uudistus: Kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuus työpaikoilla | 2 000 000 | | | |
| Koto-uudistus: Luku- ja kirjoitustaidon koulutus (UUSI) | 3 100 000 | | | |
| Koto-uudistus: Monialaista yhteistyötä koskevan tehtävän päättyminen (UUSI) | -2 000 000 | | | |
| Koto-uudistus: Osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto osaksi kunnille maksettavaa valtionosuutta (UUSI) | 24 813 000 | -7 261 000 | -14 000 | |
| Koto-uudistus: Ruotsinkielisen kotoutumisen edistäminen (UUSI) | 300 000 | | | |
| Työvoimapoliittisen avustuksen käyttöönotto (UUSI) | 12 800 000 | | | |
| Kotoutumistuen takuuajan kustannukset (UUSI) | 9 800 000 | 1 100 000 | 1 300 000 | 700 000 |
| **SUMMA** | **51 857 000** | **-4 361 000** | **3 486 000** | **40 500 000** |

# Kuntatalouden kehitysarvio vuosille 2026-2030

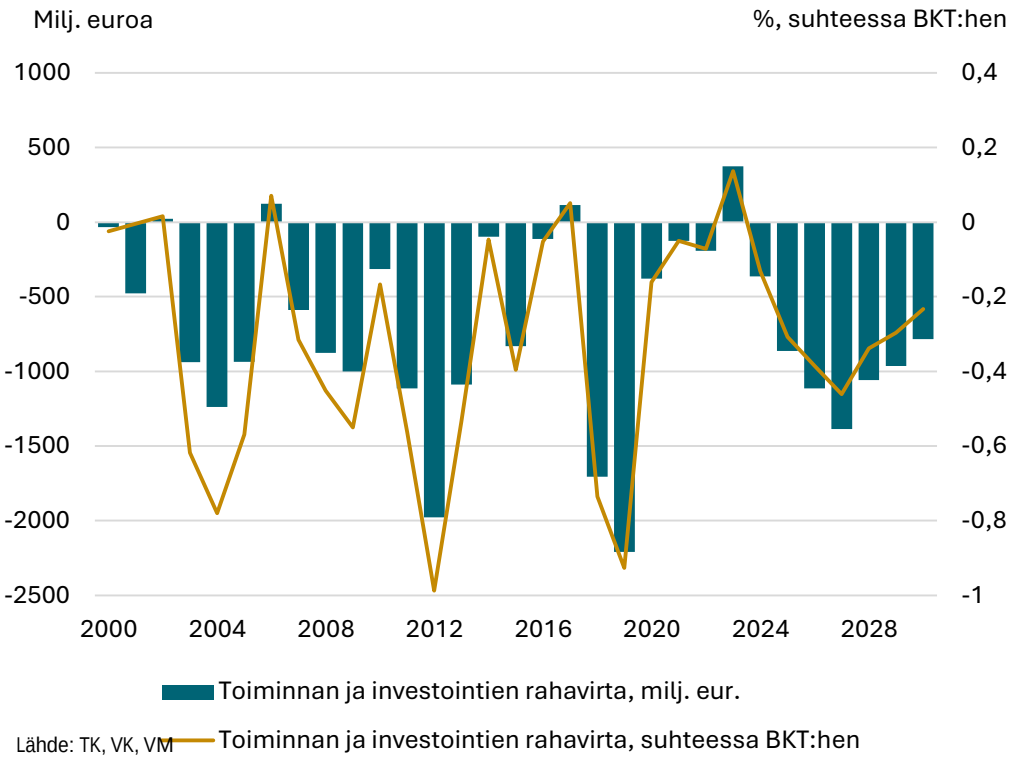


Lähde: TK, VK, VM

- Kuntatalouden tila on kohentunut suhteessa syksyn 2025 ennusteeseen.
  - Toisaalta vuoden 2025 tulosta paransi kertaluonteiset myyntituotot, joiden vaikutus ei jatku myöhempiin vuosiin.
- Kuntien sopeutuspaineita lisäävät kasvavat palkkakustannukset, kuntien kasvavat osuudet työttömyysetuusmenoista, valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja investointipaineet
- Vuosikate kasvaa n. 1,2 mrd. euroa vuosien 2027-2030 aikana, mutta vuosikate ei riitä investointeihin ja taloudellinen liikkumavara kaventuu niin kasvavissa kuin pienentyvissäkin kunnissa. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee vuoteen 2027 asti, kunnes se kääntyy kohti tasapainoa. Kehyskauden lopussa vuonna 2030 kuntien toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan -0,8 mrd. euroa.
- Kuntien talouden eriytymiskehitys jatkuu. Kasvavissa kunnissa sekä tulot että menot kasvavat voimakkaasti, kun taas väestöään menettävissä kunnissa ne supistuvat. Ongelmia on myös osaavan työvoiman saatavuudessa, syntyvyyden pienentymisessä ja kehitys vaatiikin pitkäjänteistä päätöksentekoa ja yhteistyötä.
- Ennusteeseen sisältyy merkittäviä geopoliittisia ja suhdanteeseen liittyviä riskejä.

# Talouden sopeutuspaine kuntakokoryhmittäin

- Kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakokoryhmittäin. Kuntien rahoituksen tasapainotilaa mitataan toiminnan ja investointien rahavirran kautta, jonka muutoksia voidaan tarkastella myös kunnallisveron tuoton kautta laskennallisena kunnallisveroprosentin korotuspaineena.
- Määräaikaiset sote-uudistuksen kustannusneutraaliin toteutukseen liittyvät valtionosuuden vähennykset ja hallitusohjelman mukainen indeksijarru poistuvat vuodesta 2028 alkaen, mikä parantaa tilannetta kehyskauden lopulla kaikissa kuntakokoryhmissä.
- Erityisesti pienempien kuntien tilannetta vaikeuttaa keskimääräistä korkeammat kunnallisveroprosentit sekä keskimääräistä heikommat kunnallisveroprosentin yksikkötuotot. Suurimpien kaupunkien investointipaineet kasvattavat myös sopeutuspainetta koko kehyskauden aikana.

| Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.) | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Yli 300 000 asukasta** | 0,4 | 0,5 | 0,5 | 0,5 | 0,3 |
| **100 000 - 300 000 asukasta** | 1,2 | 1,5 | 1,3 | 1,3 | 1,0 |
| **40 001 – 100 000** | 0,4 | 0,6 | 0,4 | 0,3 | 0,0 |
| **20 001 – 40 000** | 1,0 | 1,2 | 1,0 | 0,8 | 0,6 |
| **10 001 – 20 000** | 0,5 | 0,6 | 0,3 | 0,1 | -0,2 |
| **5 001 – 10 000** | 0,3 | 0,4 | 0,0 | -0,2 | -0,6 |
| **2 001 – 5 000** | 0,2 | 1,0 | 1,1 | 0,9 | 0,6 |
| **alle 2 000** | -0,3 | 0,9 | 0,8 | 0,7 | 0,4 |
| **Manner-Suomen kunnat yhteensä** | **0,7** | **0,9** | **0,7** | **0,6** | **0,4** |

# Lisätietoja:

- vm.fi/kuntatalousohjelma
  - Kuntatalousohjelma, esittelymateriaali sekä kuntakohtainen painelaskelma
  - Huom! Kuntatalousohjelma julkaistaan 7.5.2025
- vm.fi/valtionosuuslaskelmia
  - Ennakollinen kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskelma vuodelle 2027
- vm.fi/valtion-talouden-kehykset
  - Julkisen talouden suunnitelma

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

# Kiitos

UNNA HEIMBERG, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
LAURI PIIRAINEN, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES